

УДК 657.6

JEL Classification: A10, B41

Каткова Н.В.,
канд. екон. наук, доц., доц. кафедри
обліку і економічного аналізу,
Циганова О.С.,
старш. викл. кафедри обліку і економічного аналізу,
Національний університет кораблебудування
імені адмірала С.О. Макарова

ФОРМУЛЮВАННЯ ДЕФІНІЦІЇ «СИСТЕМА КОНТРОЛІНГУ»

Постановка проблеми. Однією з причин виникнення кризової ситуації на підприємствах є низький рівень менеджменту: саме некваліфіковані та помилкові дії керівництва можуть привести об'єкт бізнесу на межу банкрутства. Істотним фактором, який зумовлює прийняття неправильних управлінських рішень, є відсутність на промислових підприємствах ефективної системи контролінгу. Розробка такої системи зумовлює необхідність її теоретичного обґрунтування, зокрема відповідного понятійного апарату.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання визначення терміну «контролінг» в своїх працях розглядали чимало науковців, як зарубіжних, так і українських, зокрема: Ю. Вебер, Б. Герасимов, А. Дайле, С. Данилочкіна, А. Кармінський, Х.-У. Кюппер, Ю. Лаута, Е. Майер, Р. Ман, П. Хорват, Т. Рейхман, І. Цигилик, А. Цюнда, Д. Шнейдер, Я. Витковский, І. Голяш, Л. Будник, А. Загородний, Г. Вознюк, Г. Партин, О. Павликівська, С. Петренко, М. Пушкар, І. Стефанік, Л. Сухарева ін. Разом з тим, в порівнянні з масштабним інтересом до вивчення сутності економічної категорії «контролінг», лише невелика кількість науковців присвячують увагу у своїх дослідженнях поняттю «система контролінгу».

Постановка завдання. Метою статті є узагальнення існуючих підходів до визначення поняття «система контролінгу», обґрунтування особливостей термінології та формування власного бачення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Результати наукових досліджень та теоретичних узагальнень трактування поняття «контролінг» широко обговорюються у спеціальних наукових та ділових зарубіжних виданнях, а в останні роки – у публікаціях вітчизняних дослідників. Але вивчення численних робіт дозволяє констатувати той факт, що, незважаючи на тривалу практику застосування контролінгу на підприємствах за кордоном та активне впровадження досвіду останніх в Україні, не існує єдиного розуміння сутності поняття «контролінг», його ролі та результативності у забезпеченні ефективного функціонування та розвитку підприємств з погляду досягнення визначених цілей підприємства.

Відсутність єдиного розуміння сутності контролінгу як економічної категорії зумовлене тим, що саме поняття інтегрує в собі всі підходи та інструменти, які постійно корегуються відповідно до зміни умов зовнішнього середовища. Як наслідок – існування різних підходів до визначення контролінгу та відсутність чітко окреслених меж його функціонування. В результаті аналізу та узагальнення п'ятдесяти визначень дефініцій терміну «контролінг» авторами виділено низку позицій для систематизації даної економічної категорії (табл. 1).

Таблиця 1

Визначення сутності категорії «контролінг»

№ з/п	Позиції щодо визначення	Група авторів	Кількість визначень	Питома вага, %
1	2	3	4	5
1	Концепція	Фольмут Х. Й., Майер Е., Хорват П., Аніскін Ю. П., Павлова А. М., Попова Л. В., Головіна Т. А., Маслова І. А., Юдіна Л. Н., Фрайберг Ф., Кармінський А. М., Фалько С. Г., Ананькіна О. А., Данілочкін С. В., Данілочкіна Н. Г.	8	16
2	Система	Манн Р., Майер Е., Хан Д., Малишева Л., Чурін А., Лазарева О. Г., Корольов А. Ю., Воляник Г. М., Марушко Н. С., Папінко В., Сухарева Л., Петренко С. М., Давидович І. Є., Осоріна О., Варфоломєєва К. О., Воронін В. П., Кармінський А. М., Фалько С. Г., Криворотько І. О., Самойлов В. М., Смарчкова Л. В., Хорев А. І., Петрусевич Н., Журавльов Ю. В., Малишева Л.	22	44
3	Підсистема системи управління	Пушкар М. С., Пушкар Р. М., Івата В. В., Прокопенко О. В., Криворучко Л. Б.	3	6

продовження табл. 1

1	2	3	4	5
4	Процес	Дайле А., Лала О. М., Кармінський А. М., Фалько С. Г.	3	6
5	Функція управління	Длі М. І., Михайлов С. О., Балябіна Г. О., Башкатова Ю. І., Антонов І. В., Піч Г., Шерм Е.	4	8
6	Технологія управління	Манн Р., Майер Е., Кочнев О. Ф., Калайтан Т. В.	3	6
7	Інструмент	Майер Е., Петрусевич Н., Антонов І. В., Андропова А. К., Печатнова О. Д., Івашкевич В. Б.	5	10
8	Філософія, образ мислення, мистецтво керівників	Манн Р., Майер Е., Кармінський А. М., Фалько С. Г.	2	4
Всього визначень			50	100

Джерело: розроблено авторами

Отже, виділено вісім позицій щодо визначення поняття «контролінг», а саме: концепція; система; підсистема системи управління; процес; функція управління; технологія управління; інструмент; філософія, образ мислення, мистецтво керівників. Наприклад, Майер Е. вважає, що контролінг – це концепція управління фірмою та забезпечення її довгострокового функціонування. В свою чергу, Хан Д. розглядає контролінг як автоматизовану систему управління підприємством. Пушкар М. С. надає наступне визначення контролінгу – це окрема інформаційна підсистема підприємства для стратегічного управління на основі синтезу знань з менеджменту, маркетингу, фінансового й управлінського обліку, статистики, аналізу, контролю та прогнозування. З іншої точки зору інтерпретує контролінг Дайле А. – це процес й оволодіння економічною ситуацією на підприємстві. Словник Duden тлумачить контролінг як діючу функцію управління менеджменту. Калайтан Т. В. ототожнює контролінг з сукупністю методів і процедур із координації обліку, контролю, аналізу, планування з метою інформаційно-консультаційного забезпечення управлінських рішень. Андропова А. К. наводить наступне визначення контролінгу – це міжфункціональний інструмент управління, що виконує фінансово-економічну функцію для прийняття управлінських рішень через сукупність відповідних методів ... шляхом цілеспрямованого збору та обробки необхідної для цього інформації. Фалько С. Г. називає контролінг філософією та образом мислення системи підтримки керівників.

Отримані результати досліджень свідчать про те, що найпоширенішим є визначення контролінгу як системи, яка орієнтується на підтримку процесів прийняття рішень в умовах нестабільного економічного середовища: даного підходу додержуються 44% дослідників, тобто найчастіше науковці та практики ототожнюють контролінг зі системою контролінгу [1, с. 211]. На наш погляд, контролінг – це філософія керівників підприємства та концепція управління, а система контролінгу – інструмент забезпечення практичної реалізації контролінгу.

З метою обґрунтування сутності поняття «система контролінгу» проаналізуємо поняття «система».

Системою називають багато різноманітних понять, як фізичних (нервова система, транспортна система, система керування базами даних), так і логічних (банківська система, політична система, система рівнянь).

Згідно тлумачного словника, система – це сукупність яких-небудь елементів, одиниць, частин, об'єднаних за спільною ознакою, призначенням; сукупність принципів, які є основою певного вчення; сукупність способів, методів, прийомів здійснення чого-небудь [2, с. 1268].

Відома також велика кількість інших визначень поняття «система», що використовуються залежно від контексту, галузі знань та цілей дослідження. Наприклад, система – це щось ціле, створене з окремих частин і елементів для цілеспрямованої діяльності [3, с. 49].

Біологи вважають, що система – це єдине ціле, що складається з окремих частин, які тісно взаємопов'язані між собою.

Філософи систему трактують як сукупність елементів, що знаходяться у відносинах і зв'язках між собою та утворюють певну цілісність, єдність.

В системному аналізі використовують наступні визначення поняття «система». Зокрема, за Сагатовським В. М., система – це скінченна множина функціональних елементів й відношень між ними, виокремлена з середовища відповідно до певної мети в межах визначеного часового інтервалу [4, с. 28].

Згідно з Черняком Ю. І., система – це відображення у свідомості суб'єкта (дослідника, спостерігача) властивостей об'єктів та їх відношень у вирішенні завдання дослідження, пізнання [5, с. 34].

Холл А. та Фейджин Р. розуміють під системою множину об'єктів разом з відносинами між

об'єктами та між їх атрибутами [6, с. 12].

Пушкар М. С. визначає систему як будь-який цілісний комплекс, що охоплює визначену сукупність об'єктів довільної форми і змісту, які взаємопов'язані між собою і об'єднані регулярною взаємодією [7, с. 4].

Мильник В. В. розглядає систему як спрямований комплекс взаємопов'язаних елементів різного походження та відношення між ними [8, с. 7].

Перебудов Ф. І. та Тарасенко Ф. П. називають систему множиною взаємопов'язаних елементів, що утворюють єдине ціле, взаємодіють із середовищем та між собою, і мають мету [9, с. 11].

Узагальнюючи підходи до визначення системи, можна виділити певний інваріант значення цього терміну:

1) система представляє собою цілісний комплекс взаємопов'язаних елементів, для яких існує єдина головна мета;

2) система прагне зберегти свою структуру (ця властивість заснована на об'єктивному законі організації – законі самозбереження);

3) система має потребу в управлінні (існує набір потреб людини, тварини, суспільства, великого соціуму);

4) елементи будь-якої досліджуваної системи в свою чергу виступають як системи більш низького порядку;

5) будь-яка досліджувана система представляє собою елемент системи більш високого порядку;

6) кожна система має вхідний вплив, систему переробки (обробки), кінцеві результати (вихід) і зворотний зв'язок;

7) система утворює особливу єдність із середовищем: на вході вона зазнає впливу з боку середовища, а через вихід впливає на зовнішнє середовище [3, с. 49; 6, с. 12].

Дослідження поняття «система контролінгу» показало, що дана категорія також має різнопланові формулювання (табл. 2).

Таблиця 2

Основні визначення поняття «система контролінгу» у іноземних та вітчизняних виданнях

Автор	Визначення поняття «система контролінгу»
Німецький науковий словник Wirtschaftslexikon 24 [10]	підсистема системи управління, яка складається з систем планування та контролю, а також системи інформаційного забезпечення
Хорват П. [11, с. 14]	командна робота представників всіх функціональних підрозділів організаційної структури, а також об'єднує в собі наступні чотири елементи: філософію (цілі й принципи системи), інструменти, організацію та процес контролінгу
Штейнхюбель Ф. [12]	система підтримки прийняття рішень (Decision Support System), представляє собою систему планування та інформації, в якій використовується комп'ютерні системи для підтримки короткострокових та довгострокових управлінських рішень
Шнейдвинд П. [13]	економічна функція обслуговування для досягнення поставлених цілей при управлінні підприємством. Це міжфункціональна система, необхідна для збору даних, формування інформаційних потоків для внутрішніх та зовнішніх користувачів з метою надання основної інформації в стислому форматі для визначення стратегічного розвитку підприємства
Климкович Н. І. [14]	сукупність всіх елементів, підсистем і комунікацій між ними, а також процесів, створених для підтримки заданих характеристик функціонування підприємства, за допомогою взаємодії яких забезпечується інтеграція, системна організація і координація інформаційних потоків, процесу управління, функціональних областей, організаційних одиниць і досягається орієнтація управлінського процесу у сфері підготовки і реалізації управлінських рішень
Пестрецова-Блоцька О. [15]	є стрижнем, навколо якого повинні бути об'єднані основні елементи організації і управління діяльністю підприємства
Сіняєва І. М. [16, с. 126]	1) комплекс основних заходів господарювання, який заснований на ознаках, властивих даній системі, при якому контролінг не тільки «пес-шукач» в системі управління, а й той стан, при якому самоврядування стає об'єктом системи контролінгу; 2) цілісна сукупність взаємопов'язаних елементів органічного симбіозу планування, контролю, обліку з метою ефективного використання ресурсів, отримання запланованого прибутку та підвищення якості менеджменту
Чувашлова М.В. [17, с. 7]	інтегрує облік, планування, маркетинг в єдину самоврядну систему, в якій чітко визначаються цілі підприємства, принципи управління та способи їх реалізації. На цій основі значно покращуються якості менеджменту

Джерело: сформовано авторами на основі [10-17]

З точки зору біономіки, яка порівнює економічний світ з біологічним, підприємство представляється розумним соціальним організмом. Характеризується живий організм, зокрема, здатностями до саморегуляції (стійкість до впливів факторів зовнішнього середовища, пристосування до умов існування) та саморозвитку (діяльність, яка спрямована на досягнення запланованих цілей та еволюціонування).

Узагальнивши наукові погляди дослідників і використавши біономічний підхід, вважаємо, що система контролінгу – це інтегративна сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих функціональних елементів, що має здатність до саморозвитку та саморегулювання, яка забезпечує регуляцію діяльності усіх систем підприємства, реакцію на зміну умов внутрішнього й зовнішнього середовища та підтримку прийняття управлінських рішень, і спрямована на забезпечення стійкого розвитку суб'єкту бізнесу.

Висновки з проведеного дослідження. Результати досліджень свідчать про те, що найпоширенішим є визначення контролінгу як системи, тобто найчастіше науковці та практики ототожнюють контролінг зі системою контролінгу. На думку авторів, контролінг – це філософія керівників підприємства та концепція управління, а система контролінгу – інструмент забезпечення практичної реалізації контролінгу. Аналіз та узагальнення підходів до визначення термінів «система», «контролінг» та «система контролінгу» дало змогу авторам сформулювати своє бачення трактування дефініції «система контролінгу», яке відображає змістовність та призначення системи контролінгу; враховує сутнісні характеристики системи як такої та особливості підприємства з точки зору біономіки, зокрема здатність до саморегуляції та саморозвитку, а також віддзеркалює сучасне бачення економічної науки на господарюючі суб'єкти.

Бібліографічний список

1. Каткова Н.В., Циганова О.С. Контролінг в системі управління підприємством в умовах мінливого економічного середовища. *Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях*: зб. матеріалів XI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 20-21 жовт. 2016 р.). Запоріжжя, 2016. С. 210-212.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. 1728 с.
3. Василенко В.О. Антикризисное управління підприємством: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2003. 504 с.
4. Сагатовский В.Н. Основы систематизации всеобщих категорий. Томск: Изд-во ТМИ, 1973. 431 с.
5. Черняк Ю.И. Системный анализ в управлении экономикой. Москва: Экономика, 1975. 151 с.
6. Исследование по общей теории системы: сборник переводов / под общ. ред. В.Н. Садовского, Э.Г. Юдина. Москва: «Прогресс», 1969. 252 с.
7. Пушкар М.С. Розробка систем обліку: навч. посіб. Тернопіль: Картбланш, 2003. 198 с.
8. Мыльник В.В., Титаренко Б.П., Волочиенко В.А. Исследование систем управления: учеб. пособ. Москва: Академический проект; Трикста, 2004. 352 с.
9. Перегудов Ф.И., Тарасенко Ф.П. Введение в системный анализ. Москва: Высшая школа, 1989. 210 с.
10. Wirtschaftslexikon 24. URL: <http://www.wirtschaftslexikon24.com/d/controllingsystem/controllingsystem.htm> (дата звернення: 15.02.2019).
11. Концепция контроллинга: Управленческий учет. Система отчетности. Бюджетирование / Von Horváth & Partners; Пер. с нем. 4-е изд. Москва: Альпина Паблишерз, 2009. 269 с.
12. Steinhübel V. Definition Controlling system. URL: <https://www.brainguide.de/Controllingsystem/c> (дата звернення: 15.02.2019).
13. Schneidewind P. Controlling im Kulturmanagement: Eine Einführung. Schneidewind, 2006. S. 140. URL: https://books.google.de/books?id=kJDya9hfhb4C&dq=Schneidewind+2006,+S.+140&hl=ru&source=gbs_navlinks_s (дата звернення: 15.02.2019).
14. Климкович Н.И. Система контроллинга в управлении организацией. URL: http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/55990/Климкович_Система%20контроллинга.pdf (дата звернення: 21.02.2019).
15. Пестрецова-Блоцкая О. Организация контроллинга на украинских предприятиях. URL: <https://www.trn.ua/articles/682/> (дата звернення: 17.02.2019).
16. Синяева И.М., Жильцова О.Н. Маркетинг. Москва: Издательство Юрайт, 2018. 495 с.
17. Чувашлова М.В. Внедрение контроллинга в систему управления предприятием авиационной промышленности: монография. Москва: Издательский дом Академии Естествознания, 2013. 316 с.

References

1. Katkova, N.V. and Tsyganova, O.S. (2016), "The controlling in the enterprise management system in a changing economic environment", *Vyklyky ta perspektyvy rozvytku novoi ekonomiky na svitovomu*,

derzhavnomu ta rehionalnomu rivniakh: zbirnyk materialiv XI Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii [Challenges and prospects for the development of a new economy at the world, state and regional levels: a collection of materials of the XI International scientific and practical conference] (Zaporizhzhia, 20-21 October 2016), Zaporizhzhia, Ukraine, pp. 210-212.

2. Busel, V.T. (Ed.) (2005), *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language], Perun, Kyiv, Irpin, Ukraine, 1728 p.

3. Vasylenko, V.O. (2003), *Antykryzove upravlinnia pidpriemstvom* [Anticrisis management of the enterprise], tutorial, TsUL, Kyiv, Ukraine, 504 p.

4. Sagatovskiy, V.N. (1973), *Osnovy sistematizatsii vseobshchikh kategoriy* [Basics of systematization of general categories], Izd-vo TMI, Tomsk, Russia, 431 p.

5. Cherniak, Yu.I. (1975), *Sistemnyy analiz v upravlenii ekonomikoy* [System analysis in the management of the economy], Ekonomika, Moscow, Russia, 151 p.

6. Sadovskiy, V.N. and Yudin, E.G. (Ed.) (1969), *Issledovanie po obshchey teorii sistemy: sbornik perevodov* [The study on the general theory of the system: the collection of translations], Progress, Moscow, Russia, 252 p.

7. Pushkar, M.S. (2003), *Rozrobka system obliku* [Development of accounting systems], tutorial, Kartblansh, Ternopil, Ukraine, 198 p.

8. Mylnik, V.V., Titarenko, B.P. and Volochienko, V.A. (2004), *Issledovanie sistem upravleniia* [Management Systems Study], tutorial, Akademicheskii Proekt, Triksta, Moscow, Russia, 352 p.

9. Peregudov, F.I. and Tarasenko, F.P. (1989), *Vvedenie v sistemnyy analiz* [Introduction to system analysis], Vyschaia Shkola, Moscow, Russia, 210 p.

10. Wirtschaftslexikon 24, available at: <http://www.wirtschaftslexikon24.com/d/controllingsystem/controllingsystem.htm> (access date February 15, 2019).

11. Von Horváth & Partners (2009), *Kontsepsiia kontrollinga: Upravlencheskiy uchet. Sistema otchetnosti. Biudzhethirovanie* [Controlling concept: Management accounting. Reporting system. Budgeting], 4th ed., Alpina Publisherz, Moscow, Russia, 269 p.

12. Steinhubel, V. "Definition of controlling system", available at: https://www.brainguide.de/Controllingsystem/_c (access date February 15, 2019).

13. Schneidewind, P. "Controlling in the management of culture", available at: https://books.google.de/books?id=kJDya9hfhb4C&dq=Schneidewind+2006,+S.+140&hl=ru&source=gbs_navlinks_s (access date February 15, 2019).

14. Klimkovich, N.I. "Controlling system in organization management", available at: http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/55990/Климкович_Система%20контроллинга.pdf (access date February 21, 2019).

15. Pestretsova-Blotskaia, O. "Organization of controlling in Ukrainian enterprises", available at: <https://www.trn.ua/articles/682/> (access date February 17, 2019).

16. Siniaeva, I.M. and Zhiltsova, O.N. (2018), *Marketing* [Marketing], Izdatelstvo Yurayt, Moscow, Russia, 495 p.

17. Chuvashlova, M.V. (2013), *Vnedrenie kontrollinga v sistemu upravleniia predpriatiem aviatsionnoy promyshlennosti* [The introduction of controlling in the management system of the aviation industry], monograph, Izdatelskiy dom Akademii Estestvoznaniia, Moscow, Russia, 316 p.

Каткова Н.В., Циганова О.С. ФОРМУЛЮВАННЯ ДЕФІНІЦІЇ «СИСТЕМА КОНТРОЛІНГУ»

Мета. Узагальнення існуючих підходів до визначення поняття «система контролінгу», обґрунтування особливостей термінології та формування власного бачення.

Методика дослідження. В процесі дослідження використовувався комплекс загальнонаукових та спеціальних методів: абстрактно-логічний, монографічний, індукції та дедукції – для визначення й узагальнення теоретико-методичних засад системи контролінгу, формулювання висновків; метод аналогій, аналізу та синтезу – при порівнянні змістовних характеристик під час формулювання визначення поняття «система контролінгу»; семантичний – для визначення дефініції «система контролінгу»; методи системного аналізу та узагальнення – для розробки нових підходів щодо визначення терміну «система контролінгу».

Результати. Вдосконалено понятійно-категоріальний апарат економічних досліджень, зокрема, визначення дефініції «система контролінгу», яке враховує сутнісні характеристики системи як такої; відображає змістовність та призначення системи контролінгу; враховує особливості підприємства з точки зору біономіки, зокрема здатність до саморегуляції та саморозвитку; віддзеркалює сучасне бачення економічної науки на господарюючі суб'єкти.

Наукова новизна. Дістав подальшого розвитку понятійно-категоріальний апарат дефініції «система контролінгу» як інтегративної сукупності взаємопов'язаних і взаємодіючих функціональних елементів, що має здатність до саморозвитку та саморегулювання, яка забезпечує регуляцію діяльності усіх систем підприємства, реакцію на зміну умов внутрішнього й зовнішнього середовища та підтримку прийняття управлінських рішень і спрямована на забезпечення стійкого розвитку суб'єкту бізнесу.

Практична значущість. Результати дослідження можуть бути використані під час побудови та реалізації на практиці ефективної системи контролінгу завдяки врахуванню таких особливостей підприємства, як саморегуляція та саморозвиток.

Ключові слова: дефініція, контролінг, система, система контролінгу, сукупність елементів, біономічний підхід.

Katkova N.V., Tsyganova O.S. FORMULATION OF THE DEFINITION “CONTROLLING SYSTEM”

Purpose. The aim of the article is generalization of existing approaches to the definition of the concept of “controlling system”, substantiation of the terminology and formation of own vision.

Methodology of research. A complex of general scientific and special methods is used in the course of the research: abstract and logical, monographic, induction and deduction – for definition and generalization of theoretical and methodical principles of the controlling system, formulation of conclusions; the method of analogies, analysis and synthesis – when comparing the content characteristics during the formulation of the definition of the concept of “controlling system”; semantic – to define the definition of “controlling system”; methods of system analysis and generalization – to develop new approaches to the definition of the term “controlling system”.

Findings. The concept-categorical apparatus of economic research is improved, in particular, the determination of the definition of “controlling system”, which takes into account the essential characteristics of the system as such; reflects the content and purpose of the controlling system; takes into account the features of the enterprise in terms of bionomics, in particular the ability to self-regulation and self-development; reflects the modern vision of economic science on business entities.

Originality. The further development of the concept-categorical apparatus of the definition of “controlling system” as an integrative set of interconnected and interacting functional elements that has the ability to self-development and self-regulation, which ensures the regulation of the activities of all systems of the enterprise, the response to changes in the conditions of the internal and external environment and support for adoption managerial decisions and is aimed at ensuring sustainable development of the business entity.

Practical value. The results of the research can be used during the construction and implementation of an effective system of controlling in practice, due to the consideration of such features of the enterprise as self-regulation and self-development.

Key words: definition, controlling, system, controlling system, set of elements, bionomic approach.

Каткова Н.В., Цыганова А.С. ФОРМУЛИРОВАНИЕ ДЕФИНИЦИИ «СИСТЕМА КОНТРОЛЛИНГА»

Цель. Обобщение существующих подходов к определению понятия «система контроллинга», обоснование особенностей терминологии и формирование собственного видения.

Методика исследования. В процессе исследования использовался комплекс общенаучных и специальных методов: абстрактно-логический, монографический, индукции и дедукции – для определения и обобщения теоретико-методических основ системы контроллинга, формулирования выводов; метод аналогий, анализа и синтеза – при сравнении содержательных характеристик при формулировании определения понятия «система контроллинга»; семантический – для определения дефиниции «система контроллинга»; методы системного анализа и обобщения – для разработки новых подходов к определению термина «система контроллинга».

Результаты. Усовершенствован понятийно-категориальный аппарат экономических исследований, в частности, определение дефиниции «система контроллинга», которое учитывает сущностные характеристики системы как таковой; отражает содержательность и назначение системы контроллинга; учитывает особенности предприятия с точки зрения биномики, в частности способность к саморегуляции и саморазвитию; отражает современное видение экономической науки на хозяйствующие субъекты.

Научная новизна. Получил дальнейшее развитие понятийно-категориальный аппарат дефиниции «система контроллинга» как интегративной совокупности взаимосвязанных и взаимодействующих функциональных элементов, обладающая способностью к саморазвитию и саморегулированию, которая обеспечивает регуляцию деятельности всех систем предприятия, реакцию на изменение условий внутренней и внешней среды и поддержку принятия управленческих решений и направленная на обеспечение устойчивого развития субъекта бизнеса.

Практическая значимость. Результаты исследования могут быть использованы при построении и реализации на практике эффективной системы контроллинга, учитывая такие особенности предприятия, как саморегуляция и саморазвитие.

Ключевые слова: дефиниция, контроллинг, система, система контроллинга, совокупность элементов, биономический подход.